

« zurück blättern vor »

ŁATR subst. m., ab 1399; auch *lachter*, *lachtr*, *latr*, *łacht*, *łachtr*; ‘ein Längenmaß (von vier Ellen)’ – ‘miara długości równa czterem łokciom’: 1399 MMAe XVII 63, STP *in profundum ad longitudinem vnus quadricubiti, qui dicitur vlg. lachtr, de primo huiusmodi sale semel in dicto nouo monte seu salisfodina excidere et pro sua poterit conuertere placita voluntate*. ◦ (1561) 1911 RachDworu 87, SPXVI *Solui passum montanicum, lachtr vocatum, qui Cracoviae ulnas 3 1/4 habet. quemlibet grossis 24*. ◦ (1564) 1962–1964 LustrKrak II 53, SPXVI *Trafiono w siódmem na szołowancie szybie kruszec półtrzecia łatru nad wodą*. ◦ (1564) 1962–1964 LustrKrak II 53, SPXVI *A iż niedaleko tej stoli w lewą stronę górki kruszcowe były, w których dalej w ośmi łachtów kopać nie można przed wodą*. ◦ (1564–1565) 1963 LustrSand 183, SPXVI *Grobla na nim [stawku] wzdłuż na łatrów 27, a wszecz łatrów 2, a lejc na pół staj*. ◦ (1617) 1780 Syxt.Szk. 12, L *Woda tam na łatrów dziesięć ulnas*. ◦ (1675) 1679 Haur Ek. 25, L *Sążeń w górach zowią kłafter abo łatr*. ◦ 1780 Włodek Sł, MAY *Łatr – miara 4 łokci*. ◦ [LBel.] 1782 Os.Zel. 48, L *Gdy górnicy dót bią miatki, od łatra biorą po zł. 3*. – (SŁA), STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, Sw (stp.). ◦ **Var:** *lachter* subst. m. – Sw; *lachtr* subst. m., [hapax] (1561) 1911 RachDworu 87, SPXVI – nur SPXVI; *latr* subst. m., [einzQu.] (1564–1565) 1963 LustrSand 183, SPXVI – SPXVI, Sw; *łacht* subst. m., [hapax] (1564) 1962–1964 LustrKrak II 53, SPXVI – nur SPXVI; *łachtr* subst. m. – STP, SPXVI; *łatr* subst. m., (1564) 1962–1964 LustrKrak II 53, SPXVI ◦ [LBel.] 1782 Os.Zel. 48, L – (SŁA), STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, Sw (stp.). ◦ **Etym:** mhd. *lächter*, *lâfter* subst. n. (f.), ‘ein Längenmaß der Bergleute’, LEX. ◦ **Konk:** †*kłofta*. ◦ **Der:** *łatrowy* adj., zuerst geb. BAN; *łaterek* subst. m., [hapax] †1886 Lam, Sw, zuerst geb. Sw. ❖ Es handelt sich ursprünglich um einen Terminus technicus des mittelalterlichen Bergbaus. BANDTKE unterscheidet jedoch zwischen zwei Verwendungen von *łatr*: 1. ‘ein Lachter, Stab, Maurermaß von 4 Ellen’, 2. Bergw. ‘3 Ellen, 6 Zoll, in Cracauis[chem] Eisenwerk, Osin’. Letzteres ist wohl LINDES Os[*in*ski] Zel. von 1782. Die Formenvielfalt geht einerseits auf die Vereinfachung des zunächst entlehnten *lachter* (→ *lachtr* → *łacht*), andererseits auf eine spätere Entlehnung von atsch. *łátr* (Erstbeleg 1429, GEBAUER) zurück. Die Formen auf <1> können rein graphisch sein.

« zurück blättern vor »